

**Творче застосування традиційних та сучасних технологій
декоративно-ужиткового мистецтва на уроках трудового навчання:
представлення та аналіз проєктів з теми
(методичні рекомендації)**

Метою технологічної освітньої галузі є залучення учнів до основ народної культури, національного виховання через вивчення технік і технологій декоративно-ужиткового мистецтва, що є складовою трудових традицій українського народу [1].

Декоративно-ужиткове мистецтво — це галузь декоративного мистецтва зі створення художніх виробів, що мають практичне застосування, а також художнє оброблення (оздоблення) побутових предметів (меблів, тканини, знарядь праці, одягу, посуду, прикрас, іграшок та інших виробів). «Декоративне» — означає «прикрашати», а «ужиткове» — те, що речі мають практичне застосування (ужиток). Застосування декоративно-ужиткового мистецтва на уроках трудового навчання розширює уявлення учнів про традиційні техніки (аплікація, художнє випалювання, розпис, вишивання, бісероплетіння, різблення по дереву тощо), спонукає до розкриття своїх здібностей, створює можливості для національного й культурного самовираження у процесі створення ексклюзивних речей, розвиває естетичні смаки учнів, формує їхню проєктно-технологічну культуру.

Рекомендуємо на уроках трудового навчання учителям не лише впроваджувати традиційні технології виготовлення виробів, а й ознайомлювати учнів із сучасними технологіями декоративно-ужиткового мистецтва:

- технології художньої обробки пластичних матеріалів (гончарство, тістопластика, полімерна глина, холодний фарфор);
- технологія вишивання (вишивання бісером, стрічками, лічильними швами, вільною гладдю);
- технології художньої обробки деревинних матеріалів (гравірування, ажурне випилювання, пірографія);
- технології художнього плетіння (лозоплетіння, бісероплетіння, макраме, плетіння з соломи);
- технології виготовлення народної іграшки (дерев'яна іграшка, текстильна лялька, лялька-мотанка);
- технології ткацтва й шиття (печворк, ручним та машинним способом);
- технології аплікації (джутова філігрань, з текстильних матеріалів, зі шкіри, з деревинних матеріалів);
- технології художньої обробки тонколистового металу та дроту (карбування, тиснення, гравірування);
- технології в'язання (гачком, спицями);
- технології мозаїки (торцева мозаїка, інкрустація, інтарсія, кінусайга).

Очікувані результати орієнтують роботу вчителя на запланований навчальний результат та мають бути досягнуті на кінець навчального року, а саме:

- розпізнає матеріали та інструменти, які використовуються в основних видах декоративно-ужиткового мистецтва;
- називає твори відомих українських майстрів декоративно-ужиткового мистецтва;
- використовує кілька джерел інформації про традиції та сучасні тенденції в декоративно-ужитковому мистецтві, визначає її достовірність;
- оцінює та обґрунтовує значення декоративно-ужиткового мистецтва у власному житті на основі зібраної інформації;
- вирізняє автентичні вироби декоративно-ужиткового мистецтва за характерними ознаками під час роботи над проектом;
- використовує опрацьовану культурологічну інформацію про технології декоративно-ужиткового мистецтва і техніки художнього оздоблення в проектуванні виробів;
- застосовує технології і техніки декоративно-ужиткового мистецтва у процесі виготовлення та відповідно оздоблення готових виробів;
- виявляє ініціативність і партнерську взаємодію у процесі спільної роботи із створення виробу техніками декоративно-ужиткового мистецтва [2].

Учителі планують поетапно їх реалізацію при виконанні окремих проєктів. Після вибору об'єкта проєктування, вчителі, орієнтуючись на зміст навчального предмета, визначають перелік необхідних тем для вивчення в межах обраного об'єкта, формуючи теоретичну і практичну базу знань і вмінь, обирають напрями та основні технології проєктної діяльності учнів, а саме:

- види декоративно-ужиткового мистецтва;
- технології і техніки створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва;
- короткі історичні відомості про техніки та технології декоративно-ужиткового мистецтва;
- значення символів притаманних видам декоративно-ужиткового мистецтва;
- традиції використання колірної гами під час виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва;
- творчість народних майстрів України різних регіонів та майстрів інших народів, що проживають в Україні;
- характерні ознаки технології виготовлення та оздоблення виробів, поширені в регіоні проживання;
- методи проєктування для створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва;
- графічне зображення (малюнок, схема, шаблон) для виготовлення виробів;
- матеріали, інструменти та пристосування необхідні для виготовлення виробу відповідною технологією;
- шляхи пошуку необхідних матеріалів, орієнтовна вартість матеріалів та майбутнього виробу, прийоми роботи з інструментами та пристосуваннями; технологічний процес виготовлення виробу;
- види оздоблення відповідно до технологій та технік;

- правила безпечної праці при виконанні технологічних операцій, організація робочого місця, санітарно-гігієнічні вимоги [2].

Види навчальної діяльності щодо застосування декоративно-ужиткового мистецтва на уроках трудового навчання доцільно опанувати учнями для реалізації проєктної діяльності, а саме:

- ознайомлення з видами декоративно-ужиткового мистецтва;
- ознайомлення з технологіями і техніками створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва;
- особливості певного виду декоративно-ужиткового мистецтва;
- визначення теми та завдань проєкту, вибір виробу для проєктування;
- вибір та обґрунтування теми проєкту, практичного використання спроектованого та виготовленого виробу;
- пошук зразків виробів декоративно-ужиткового мистецтва для проєкту;
- створення банку ідей, аналіз подібних виробів;
- розробка графічного зображення (малюнків, схем, шаблонів, ескізу) задуманого виробу;
- застосування методів проєктування для створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва;
- художнє конструювання форми та композиції оздоблення, добір виду оздоблення виробу;
- складання технологічної послідовності виготовлення та оздоблення виробу;
- добір та обґрунтування технологій для реалізації проєкту, використання конструкційних матеріалів, інструментів та пристосування необхідних для виготовлення виробу, визначення необхідної кількості матеріалів;
- виготовлення виробу з дотриманням народних традицій (форма, колірне рішення, символи);
- виконання технологічних операцій з виготовлення виробу відповідно до складеної послідовності;
- виготовлення виробу та виконання його оздоблення [2].

З метою застосування традиційних та сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва на уроках трудового навчання в умовах воєнного стану пропонуємо виготовляти аксесуари, сувеніри та обереги, вироби для бійців ЗСУ тощо [3]. Деякі вироби можна виготовляти в умовах воєнного стану (в бомбосховищах або захищеному місті), наприклад, синьо-жовті браслети-обереги, вишиті хустинки.

Рекомендуємо вчителям трудового навчання на уроках в умовах воєнного стану:

- надавати інформаційні відомості про декоративно-ужиткове мистецтво України, його історію, національні особливості;
- орієнтуватися на інтереси учнів у виборі традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів;
- дозволити учням варіативність у виборі технологій декоративно-ужиткового мистецтва;

- організувати онлайн консультування учнів щодо процесу створення виробів за напрямом декоративно-ужиткового мистецтва;
- проводити тематичні виставки.

Використанні та рекомендовані джерела

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KP200898.html.
2. Офіційний сайт Комунального закладу Сумської обласної ради – Сумський обласний центр культури і мистецтв. URL :<https://cnt.sumy.ua/>.
3. Зразки сувенірів для бійців. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fhDb7fkieZE>

Методист технологічної галузі
освіти навчально-методичного
відділу координації освітньої
діяльності та професійного
розвитку Сумського ОІППО

(Підпис наявний в оригіналі)

І.В. Коренева